

Naturplejelovgivning naturpleje på private og offentlige arealer

Baaner, Lasse

Publication date:
2018

Document version
Også kaldet Forlagets PDF

Citation for published version (APA):
Baaner, L. (2018). *Naturplejelovgivning: naturpleje på private og offentlige arealer*. Institut for Fødevarer- og Ressourceøkonomi, Københavns Universitet.

Naturplejelovgivning

- Naturpleje på private og offentlige arealer

Institut for Fødevarer- og Ressourceøkonomi

Lasse Baaner. Maj 2018.

Indhold

Forord	1
Plejeret og plejepligt, tilskud og aftaler	2
Driftslovens regler om rydningspligt	2
Naturpleje i fredede områder	3
Kommunernes pleje af private fredede arealer	3
Naturpleje på statslige og kommunale fredede arealer	4
Pleje af kommunale og statslige § 3-områder	4
Pleje af fortidsminder	4
Pleje af fortidsminder på private arealer	4
Pleje af fortidsminder på statslige og kommunale arealer	5
Bekæmpelse af kæmpebjørneklo	5
Pleje arealer i Natura 2000-områder	5
Pleje af private arealer i Natura 2000-områder	5
Pleje af statslige og kommunale arealer i Natura 2000-områder	6
Enkeltstående aftaler om naturpleje på private arealer	6
Særlige regler om plejemetoder, tilladelser m.v.	6
Regler for rydning og slåning	6
Regler for afbrænding af grene m.v. fra naturpleje	7
Afbrænding af vegetation på naturarealer og fortidsminder	7
Lovregister	8
Love	8
Bekendtgørelser	8

Forord

Denne oversigt over reglerne om naturpleje er skrevet med støtte fra 15. Juni Fonden til brug for uddannelse af skov- og landskabsingeniører på Skovskolen, men kan forhåbentlig også finde anvendelse for andre, der ønsker et hurtigt og aktuelt overblik.

Reglerne ændres hele tiden, og undervisningsnoter opdateres derfor med jævne mellemrum. Hvis du sidder med et ældre eksemplar, så kontakt mig for at høre, om der er en nyere version tilgængelig eller lige på trapperne. Kommentarer og forslag til tilføjelser og rettelser modtages i øvrigt meget gerne.

Maj 2018

Lasse Baaner

Institut for Fødevare- og Ressourceøkonomi

Københavns Universitet

Plejeret og plejepligt, tilskud og aftaler

I Danmark kræver myndighedernes aktiviteter hjemmel i lovgivningen. Drejer det sig om indgribende aktiviteter på privatejede arealer er der et krav om direkte lov hjemmel, mens aktiviteter på offentligt ejede arealer kan udføres som en del af myndighedernes ejerskab eller have det, man kalder en bevillingsmæssig hjemmel, f.eks. ved at være forudsat i en finanslov eller et kommunalt budget.

Myndighedernes indgreb i borgernes ejendom eller ejerrådighed, kræver altså tydelig hjemmel i lovgivningen, og det gælder også, når det angår myndighedernes naturpleje. Der er en sådan hjemmel til pleje af private arealer, både når det angår diger, fortidsminder, og når arealerne er fredede. Desuden er der hjemme til at fortage bekæmpelse af kæmpebjørneklo, hvis ikke ejeren udfører den bekæmpelse vedkommende er forpligtet til.

Der er kun få af natur- og miljø- og landbrugslovgivningens regelsæt, der forpligter lodsejere til at aktivt at gøre noget. Den type regulering anses traditionelt som mere byrdefuld for ejeren. Driftslovens regler om rydningspligt er en af de få generelle handlepligter, som kan ses som en form for pligt til naturpleje, men rydningspligten gælder ikke arealer, hvor rydning er særlig vanskelig.

Der er en lang række generelle regler, der indskrænker ejerens rådighed over sin ejendom. Det gælder for eksempel for planlovens zoneregler, naturbeskyttelseslovens generelle beskyttelsesbestemmelser samt skovlovens regler om fredskovspligt. Man kan se den form for regelsæt som en passiv beskyttelse af bestemte arealer, idet reglerne kun indebærer en pligt for ejeren til at undlade visse aktiviteter på arealerne, og ikke forpligter ejeren til at gøre noget aktivt.

Ejeren kan imidlertid forpligtes af aftaler med det offentlige om en bestemt drift, og der er en del tilskudsordninger til særlige landbrugsmæssige driftsformer, der har karakter af naturpleje. Ordningerne ændres ofte, men de fleste tager afsæt i EU's landbrugsstøttemidler og landdistriktsfondsløven, der administreres af Landbrugsstyrelsen. Der er dog også tilskudspuljer med afsæt i skovloven, de administreres af Miljøstyrelsen.

Der er også eksempler på, at kommuner og andre myndigheder indgår individuelle aftaler om naturpleje med private lodsejere udenom tilskudsordninger eller andre regelsæt. Det må antages, at den slags regler ikke kræver en udtrykkelig hjemmel i lovgivningen, men kan henføres til en bevillingsmæssig hjemmel. Der er dog retlige grænser for den slags aftaler.

Myndighederne er som lodsejere underlagt de samme pligter som private lodsejere, men der er også bestemmelser i lovgivningen, der forpligter kommunerne til pleje af egne arealer – dvs. en plejepligt, der kun gælder for kommunerne som lodsejere og ikke for private.. Det drejer sig om diger og fortidsminder, arealer med beskyttet natur og arealer i Natura 2000-områder.

Reglerne gennemgås i detaljer i det efterfølgende, men ser man på kommunerne kan deres plejeret og plejepligt i store træk opstilles således:

	Plejepligt på egne arealer	Plejeret på private arealer
Fredninger	Nej	Ja
Beskyttede naturtyper	Ja	Nej
Lysåben natur	Ja	Nej
Diger og fortidsminder	Ja	Ja
Natura 2000-områder	Ja	Nej
Arealer med bjørneklo	Ja	Ja

Driftslovens regler om rydningspligt

Driftsloven er en form for rammelov for en række ret forskellige regelsæt vedrørende f.eks. skovrejsning, bekæmpelse af uønskede dyre- og plantearter, skærmende beplantninger omkring tekniske anlæg og rydningspligt – dvs. friholdelse af landbrugsarealer fra opvækst af træer og buske. Driftslovens regler om rydningspligt er lovgivningens væsentligste naturplejepligt. Rydningspligten gælder både for private og offentlige lodsejere – den gælder altså også på kommunale og statsejede arealer.

Rydningspligten følger af driftslovens § 5, der skal læses sammen med § 3. Ud fra § 5, stk. 2 og § 3, stk. 1 og 2 er det faktisk lidt vanskeligt at afgøre, hvilke arealer rydningspligten gælder for, men det drejer sig i udgangspunktet om arealer i landzone samt arealer med landbrugspligt i byzone og i sommerhusområder. Der er dog en lang række undtagelser hertil – dels fastsat i driftslovens § 5, stk. 2 dels fastsat i jordressourcebekendtgørelsens § 6.

Rydningspligten gælder således ikke for klitfredede arealer, fredskovspligtige arealer og arealer, der er lovligt bevokset med skov – uanset om de er fredskovspligtige eller ej. Rydningspligten gælder heller ikke arealer med læhegn og småplantninger m.v. på op til 0,5 ha. Endelig gælder rydningspligten ikke arealer, som er vanskeligt tilgængelige, våde, stejle eller på anden måde vanskelige at rydde med maskiner.

Anmeldes et areal som skov efter jordressourcebekendtgørelsen, gælder rydningspligten heller ikke. Det samme er

tilfældet, hvis der er givet tilsagn til tilplantning m.v. i henhold til anden lovgivning – f.eks. i forbindelse med tilskud til etablering af andre former for beplantning eller biotoper. Når det drejer sig om fredninger efter naturbeskyttelsesloven, så gælder rydningspligten heller ikke, hvis rydning er i strid med fredningsbestemmelserne.

Til trods for de mange undtagelser, gælder rydningspligten altså for de fleste udyrkede og ekstensivt drevne arealer som f.eks. heder, enge og overdrev, der er beskyttet af naturbeskyttelseslovens § 3.

Rydningspligten indebærer, jf. § 5, stk. 1, at arealerne skal holdes fri for opvækst af træer og buske. Dermed forhindrer rydningspligten den tilgroning, der ellers truer den ekstensivt drevne lysåbne natur. I jordressourcebekendtgørelsen er det specificeret, at eventuel opvækst af træer og buske ikke må være mere end 5 år gammel. Arealerne skal altså som minimum ryddes hvert 5. år.

I jordressourcebekendtgørelsens § 5 er det angivet, at rydningspligten f.eks. kan opfyldes ved slåning, slæt eller afgræsning. Videre er det fastsat, at hedearealer kun må slås eller ryddes i perioden 1. august til 30. april. For andre arealer gælder det, at de kun må slås eller ryddes i perioden 1. november til 31. marts, mens høslæt i alle tilfælde kun må finde sted i perioden 1. juli til 30. april. Ekstensiv slåning eller rydning ved brug af motorsav, buskrydder og lignende kan finde sted hele året. Selv om det ikke er helt tydeligt i bekendtgørelsen, så gælder de begrænsninger formentlig også selv om rydningen eller slåningen ikke foretages netop med henblik på at opfylde driftslovens krav. De gælder altså generelt ved enhver form for drift, naturpleje eller rydninger af andre grunde.

Der er samlet set tale om en meget detaljeret regulering, som man skal sætte sig grundigt ind i, før man som landmand eller naturforvalter tager driftsmæssige beslutninger om at lade arealer ligge udyrket hen, eller iværksætte rydning, slåning, høslæt eller naturpleje.

Det er Landbrugsstyrelsen under Miljø- og Fødevarerministeriet, der fører tilsyn med reglernes overholdelse.

Naturpleje i fredede områder

Fredningsinstrumentet er en gammel reguleringsform, der går helt tilbage til naturfredningsloven fra 1917. Reglerne for fredninger findes i dag i naturbeskyttelsesloven.

Når et område bliver fredet udarbejdes der en fredningsdeklaration, der indeholder de bestemmelser, området herefter

er underlagt. En del nyere fredninger indeholder bestemmelser om naturpleje, men mange fredninger er fra før man overhovedet kendte til begrebet naturpleje, eller havde en opfattelse af at naturen skulle "plejes" for at fastholde en bestemt tilstand. Derfor er der i medfør af naturbeskyttelsesloven udstedt en bekendtgørelse, naturplejebekendtgørelsen, der giver kommunerne mulighed for at pleje fredede arealer for at fastholde områderne i den tilstand, som var fredningens hensigt.

Kommunernes pleje af private fredede arealer

Kommunerne kan efter § 1 i naturplejebekendtgørelsen gennemføre plejeforanstaltninger på private fredede arealer. Naturplejen kan gennemføres enten med ejerens eller brugerens samtykke eller efter tilladelse fra Fredningsnævnet.

Det er i begge tilfælde en betingelse, at der foreligger en plejeplan, der indeholder en beskrivelse af den naturtilstand, der ønskes opretholdt eller genskabt, og en beskrivelse af de foranstaltninger, der sigter mod opnåelse af fredningens formål. Der er ingen formkrav til plejeplanen, og en del kommuner har udviklet egne paradigmer.

Inden kommunen gennemfører plejen, skal ejeren og en eventuel bruger af arealet underrettes om plejen og om, at vedkommende selv kan foretage de pågældende plejeforanstaltninger, hvis ikke vedkommende ønsker kommunen gør det.

Det er vigtigt at være opmærksom på, at naturplejen skal tjene til at opfylde *formålet* med fredningen. Bestemmelsen om, at plejen skal tjene til opfyldelse af formålet med fredningen, betyder f.eks., at der ikke i de mange landskabs- eller udsigtsfredninger er hjemmel til at gennemføre en naturpleje mod ejers ønske, der alene sigter på sikring af et områdes biologiske værdier. I alle nyere fredninger er formålet med fredningen tydeligt angivet i fredningsbestemmelserne, men i en del gamle fredninger må formålet udledes af, hvad det er, man har søgt at bevare eller beskytte.

Fredningsbestemmelserne forpligter ofte ejerne af arealerne til at opretholde en bestemt tilstand i et område. I de tilfælde må kommunen ikke "overtage" plejepigten fra ejeren. Her skal kommunen bruge naturbeskyttelseslovens muligheder for at håndhæve fredningsbestemmelserne gennem tilsyn og eventuelt påbud.

Fredningsdeklarationer kan også indeholde plejebestemmelser, der enten berettiger eller forpligter *myndighederne* til at pleje det fredede område. Det er ofte vanskeligt at afgøre, om den slags bestemmelser supplerer eller erstatter naturplejebekendtgørelsens regler. Udgangspunktet må dog være, at kommunernes plejemuligheder er reguleret i

medfør af naturplejebekendtgørelsen. Det forhold, at fredninger indeholder bestemmelser om myndighedernes indsats, betyder ikke at naturplejebekendtgørelsens regler tilpasses.

Fredningsbestemmelser, der giver myndighederne en *pligt*, til at pleje et fredet areal, kan formentlig ikke altid tillægges samme retlige betydning, som bestemmelser vedrørende ejerens pligter, og de kan være vanskelige at håndhæve efter naturbeskyttelseslovens regler. Statens og kommunernes plejeindsats på fredede arealer er i udgangspunktet ikke et retligt spørgsmål, men et politisk spørgsmål om prioritering af de samlede kommunale eller statslige ressourcer.

Naturpleje på statslige og kommunale fredede arealer

På statslige fredede arealer er det efter naturplejebekendtgørelsens § 2 den administrerende statslige myndighed, der gennemfører den nødvendige naturpleje. Her kan kommunerne ikke gennemføre naturpleje eller kræve at naturpleje iværksættes.

Man må skelne mellem om myndighedernes rolle som lodsejere og som pleje- og tilsynsmyndigheder efter naturplejebekendtgørelsen og naturbeskyttelsesloven. I rollen som lodsejere er myndighederne bundet af fredningsbestemmelserne på lige fod med andre private lodsejere. Her vil de plejeplichter, der er pålagt arealets ejer, kunne håndhæves overfor den offentlige myndighed.

Når det gælder arealer ejet af Naturstyrelsen, er det efter naturplejebekendtgørelsens § 3 Naturstyrelsen selv, der fører tilsyn med om fredningsbestemmelser m.v. er overholdt. På kommunale arealer og statslige arealer ejet af andre end Naturstyrelsen, er det kommunen, der er tilsynsmyndighed.

Pleje af kommunale og statslige § 3-områder

§ 3-områder er kaldenavnet for de arealer, der er beskyttet af naturbeskyttelseslovens § 3. Det drejer sig om visse søer og vandløb, heder, moser, strandenge, strandsumpe, ferske enge og overdrev. Naturbeskyttelsesloven beskytter områderne mod at tilstanden aktivt ændres, men indeholder ingen pligt for private lodsejere til at pleje deres § 3-områder, så deres naturtilstand fastholdes. Reglerne blev indført som en erstatningsfri regulering af ejendomsrettens udnyttelse, og det ville have grebet for dybt ind i ejerrådigheden, hvis de også skulle indeholde en pligt for ejeren at opretholde en bestemt drift eller pleje af arealerne.

I forbindelse med naturbeskyttelseslovens vedtagelse i 1992 besluttede man imidlertid, at kommunerne og staten skulle have pligt til at pleje deres § 3-arealer, så de ikke naturligt udviklede sig bort fra den beskyttede tilstand. Det fremgår af lovforarbejderne, dvs. det grundlag, som folketingspolitikkerne vedtog naturbeskyttelsesloven på.

Statens plejeplicht fandt man ikke nødvendig at skrive ind i loven, men naturbeskyttelseslovens § 52, stk. 1, kom til at indeholde bestemmelsen om, at kommunerne skal pleje deres § 3-arealer. Plejeplichten gælder ikke for søer og vandløb, og den gælder heller ikke for fredede arealer, hvor naturpleje reguleres efter naturplejebekendtgørelsens regler og eventuelle fredningsbestemmelser.

Pleje af fortidsminder

Fortidsminder er beskyttet af museumsloven. Der er ligesom for § 3-områders vedkommende tale om en "passiv" beskyttelse mod menneskeskabt påvirkning eller ødelæggelse. Kulturstyrelsen er tilsynsmyndighed efter museumsloven, og har indgået aftaler med landets arkæologiske museer om den praktiske besigtigelse af fortidsminderne.

For at fortidsminderne skal bevares mest muligt intakte for eftertiden, skal de imidlertid i mange tilfælde også plejes. Plejen kan bestå i rydning af opvækst, lapning af huller i vegetation, vedligeholdelse af stensætninger m.v., og det er meget vigtigt at plejen udføres med den nødvendige faglighed. Derfor er det en opgave, der er tillagt myndighederne.

Pleje af fortidsminder på private arealer

Kommunalbestyrelsen har efter fortidsmindeplejebekendtgørelsens § 1 ret til at pleje privatejede fortidsminder. Slåning af vegetationen, rydning af opvækst, m.v. har ofte også en naturforbedrende virkning, men bestemmelsen i fortidsmindeplejebekendtgørelsen må antages kun at give hjemmel til pleje, der tager sigte på fortidsmindets bevaring og landskabelige fremtoning og ikke på rene biologiske eller naturmæssige bevaringsforanstaltninger.

Plejen skal efter § 1, stk. 2 udføres, så det ikke medfører udgift, væsentlige gener eller tab for ejer eller bruger af ejendommen, men der er ikke som for fredede områder krav om, at der skal foreligge en egentlig plejeplan. Ejeren og brugeren skal underrettes om plejen og have mulighed for selv at udføre den inden for en nærmere angivet frist. Ejeren kan også gøre indsigelse mod plejen.

Opnås der ikke enighed, kan kommunen træffe en afgørelse om at udføre plejen uanset ejers eller brugers indsigelse. Kommunens afgørelse kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet efter museumslovens § 29t.

Pleje af fortidsminder på statslige og kommunale arealer

Museumslovens § 29i forpligter kommuner, som ejer diger og fortidsminder beskyttet af museumsloven til at pleje disse. Her gælder altså en kommunal plejepligt. Plejepligten må dog vurderes i forhold til kommunens samlede prioritering af ressourcer.

Hvad angår fortidsminder – men ikke diger – på statslige arealer, så fremgår det af fortidsmindebekendtgørelsens § 2, at det er den statslige administrerende myndighed, der står for plejen. Bekendtgørelsens § 2 er imidlertid ikke formuleret som en direkte plejepligt for de statslige myndigheder.

Bekæmpelse af kæmpebjørneklo

Planten kæmpebjørneklo er det, man kalder en invasiv art, der udgør et problem, fordi den udkonkurrerer vores mere artsrige og dermed mere værdifulde danske natur. Bekæmpelse af kæmpebjørneklo indgår derfor i mange kommuner som en del af naturplejen.

Reglerne for bekæmpelse af kæmpebjørneklo på private arealer tager afsæt i driftslovens § 10 vedrørende uønskede planter. § 10 bemyndiger miljø- og fødevarerministeren til at udstede bekendtgørelser på området, og her har ministeriet udarbejdet bjørneklobekendtgørelsen. Det følger af bjørneklobekendtgørelsens § 1 at private lodsejere såvel som kommunen selv og andre offentlige myndigheder er forpligtet til at bekæmpe kæmpebjørneklo i overensstemmelse med en vedtaget og offentliggjort kommunal indsatsplan for bekæmpelse af planten.

Pligten for lodsejeren indtræder ved indsatsplanens vedtagelse og offentliggørelse. Der er i bekendtgørelsens § 3 fastsat regler om offentlig høring inden vedtagelsen af planen, og der er i bekendtgørelsens § 6 fastsat regler om klage over planen til Miljøstyrelsen.

Kommunen kan næppe fastsætte i planen, hvordan bekæmpelsen teknisk set skal udføres, men bekæmpelsen skal efter § 2 i bekendtgørelsen være effektiv og medføre at planterne dør og på intet tidspunkt får lov at sætte frø.

Hvis indsatsplanens bestemmelser om bekæmpelse af kæmpebjørneklo ikke overholdes, kan kommunen påbyde den pågældende ejer eller bruger at foretage bekæmpelsen, og hvis dette påbud ikke efterkommes, så kan kommunen selv iværksætte bekæmpelsen. Reglerne for kommunernes bekæmpelse på private arealer har været æn-

dret flere gange, og bekendtgørelsen indeholder en detaljeret regulering af denne situation, hvor ejeren ikke har foretaget en effektiv bekæmpelse og kommunen derfor overvejer at foretage den.

Kommunalbestyrelsen kan efter § 5, stk. 4 *kun* vælge at foretage bekæmpelsen for ejernes regning, hvis kommunen selv har bekæmpet bjørneklo effektivt på de arealer, som kommunen råder over. Bekendtgørelsen indeholder også en grænse for, hvor meget lodsejerne skal betale for kommunens bekæmpelse. Endelig er der en række formelle krav til de påbud, som kommunen skal sende ud før bekæmpelsen iværksættes.

Det er almindeligvis lovgivningens klare udgangspunkt, at kommuner ikke må afholde privates udgifter til at opfylde lovkrav og påbud m.v. Det er ikke kommunernes skatteydere, der skal betale for, at enkelte private og erhvervsdrivende opfylder gældende lovgivning. Alligevel fremgår det af bjørneklobekendtgørelsens § 5 stk. 3, at kommunen kan vælge, om de vil foretage bekæmpelse på ejeres regning efter reglerne herfor, eller om kommunen selv vil afholde udgifterne til bekæmpelse på ejerens areal. Man kan efter bekendtgørelsens § 6 klage over kommunernes afgørelser til Miljøstyrelsen, og klagefristen er på 4 uger.

Alt i alt er der tale om en detaljeret regulering, der formentlig ikke har fundet sin endelige form endnu. Det er derfor vigtigt, at man nøje tjekker de gældende regler inden man træffer beslutninger og yder rådgivning om reglerne for bjørneklobekæmpelse. Efter praksis anses kemisk bekæmpelse af kæmpebjørneklo også for at kræve en dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3.

Pleje arealer i Natura 2000-områder

Natura 2000-områder er i Danmark en samlet betegnelse for beskyttede områder udlagt i henhold til forpligtelser i Ramsarkonventionen og EU's fuglebeskyttelses- og habitatt direktiv. Det følger af de fælles EU-regler, at der indenfor Natura 2000-områderne skal opnås en gunstig bevaringsstatus for de arter og naturtyper, som områderne er udpeget til beskyttelse af. I mange tilfælde kræver det en naturplejeindsats, for at kunne realiseres.

Pleje af private arealer i Natura 2000-områder

Natura 2000-reglerne indeholder ingen generel plejepligt for private lodsejere. Den statslige Natura 2000-plan udgør rammen for forvaltningen af de enkelte områder og redegør for de ml, som myndighedernes indsats skal forfølge. Hovedparten af indsatsen i de danske Natura 2000-områder

søges gennemført ved tilskuds- og støtteordninger, hvor landmænd og skovejere får støtte til forskellige former for ekstensiv drift af deres naturarealer.

Naturbeskyttelsesloven § 19 c giver imidlertid også kommunerne mulighed for at indgå *individuel* udformede aftaler med lodsejerne om en bestemt driftsform eller pleje.

Kan man ikke blive enige om en aftale, og er en særlig pleje eller indsats nødvendig for at opnå den gunstige bevaringsstatus i Natura 2000-området som helhed, så er det også muligt for kommunen at give et påbud om, at en lodsejer skal tåle en bestemt kommunal naturpleje eller indsats. Det sker med hjemmel i naturbeskyttelseslovens § 19 d eller e – alt efter om indsatsen er forudsat i Natura 2000-planen for området eller ej. Ejeren kan efter § 78 klage over påbuddet til Miljø- og Fødevarerklagenævnet.

Der er formodentlig ikke hjemmel i Natura 2000-bestemmelserne til at påbyde lodsejerne selv at udføre egentlige naturplejeforanstaltninger – kun til at påbyde dem at acceptere at plejeforanstaltningerne udføres af myndighederne.

Pleje af statslige og kommunale arealer i Natura 2000-områder

Når det gælder kommunalt ejet arealer i Natura 2000-områder, så er kommunerne efter naturbeskyttelseslovens § 52, stk. 2 forpligtet til at pleje dem i overensstemmelse med Natura 2000-planen. Der er ikke en tilsvarende bestemmelse vedrørende statslige arealer, men da Natura 2000-planerne efter miljømålslovens § 48 er et bindende administrationsgrundlag for både regionsråd, kommunalbestyrelser og statslige myndigheder, så må man også forudsætte en vis forpligtelse for statslige myndigheder til også at gennemføre Natura 2000-planens indsatser på deres arealer.

Enkeltstående aftaler om naturpleje på private arealer

Hvad så med de naturarealer, der har et plejebehov, men hvor der ikke er nogle anvendelige tilskudsordninger eller aftalebeføjelser, og der hverken er pligt for lodsejeren til at pleje arealerne eller ret for kommunen til at foretage naturpleje på arealerne mod ejerens vilje?

Her kan kommunerne prøve at indgå individuelt udformede aftaler med lodsejeren om driften af arealerne. Det må antages, at der ikke kræves en udtrykkelig hjemmel i lovgivningen for sådanne aftaler, når blot de indgår under iagttagelse af EU-reglerne om statsstøtte og indenfor kommunal-

fuldmagtens grænser. Det betyder konkret, at aftalerne skal tage sigte på naturbeskyttelse og dermed have et almenyttigt formål, og at aftalen ikke må indebære en økonomisk begunstiggelse af enkeltpersoner eller virksomheder.

Aftalerne kan både gå ud på, at lodsejeren driver eller plejer arealerne på en bestemt måde, og på at kommunen foretager en bestemt pleje. Mellemløst, hvor kommunen hegner et naturområde eller foretager en førstegangspåbud af et område, og lodsejeren derefter driver arealet, er også almindelige.

Det er dog vigtigt, at kommunen er opmærksom på ikke overtage pleje- eller driftsopgaver, som lodsejerne er forpligtet til på anden vis – f.eks. efter driftslovens bestemmelser om rydningspligt eller bestemmelser i en fredning. Her må kommunen bruge sine muligheder som tilsynsmyndighed vedrørende fredninger eller for rydningspligtens vedkommende gøre landbrugsstyrelsen opmærksom på, at en lodsejer tilsyneladende ikke lever op til driftslovens regler.

Særlige regler om plejemetoder, tilladelser m.v.

Når et areal er omfattet af en individuelt udformet aftale, en fredning eller en tilskudsordning, er der oftest taget stilling til, hvordan naturplejen skal udføres. Der er imidlertid nogle få vigtige regler, der regulerer selve plejen og hvordan grene, hugstaffald m.v. bortskaffes.

Regler for rydning og slåning

Jordressourcebekendtgørelsens § 5 indeholder regler der regulerer tidspunktet for, hvornår der kan foretages rydning og slåning af vegetation og opvækst.

- Hedearealer må kun slås eller ryddes i perioden 1. august til 30. april.
- Høslæt må kun finde sted i perioden 1. juli til 30. april.
- Andre arealer – f.eks. med græs, buske eller urter - må kun slås eller ryddes i perioden 1. november til 31. marts.
- Ekstensiv slåning eller rydning ved brug af motorsav, buskrydder og lignende må dog finde sted hele året.

Det er Landbrugsstyrelsen, der fører tilsyn med reglernes overholdelse. Da det er miljø- og fødevarerministeren, der har udstedt bekendtgørelsen, kan miljø- og fødevarerministeriet om nødvendigt også dispensere fra bekendtgørelsens regler.

Regler for bortskaffelse af grene m.v. fra naturpleje

Kvas og hugstaffald er affald, idet affald er efter affaldsbekendtgørelsens § 2 er defineret som ethvert stof eller enhver genstand, som indehaveren skiller sig af med eller agter at skille sig af med. Dermed falder grene og naturligt materiale fra skovdrift og naturplejeaktiviteter normalt ind under affaldsreglerne. I alt fald hvis de bortskaffes.

Affald skal bortskaffes i overensstemmelse med kommunens affaldsregulativ. Som hovedregel må affald også kun afbrændes på godkendte forbrændingsanlæg, men der er nogle undtagelser, der gælder affald for naturpleje og skovdrift.

Det er efter affaldsbekendtgørelsens § 46, stk. 3 generelt tilladt at afbrænde grene m.v. fra skovdrift, mens affaldsbekendtgørelsens § 46, stk. 1 og 2 giver kommunen mulighed for at fastsætte, om det skal være tilladt at afbrænde haveaffald, parkaffald og andet naturligt affald fra naturplejeaktiviteter m.v. på lokaliteten.

Kommunens beslutning vedrørende affald fra naturpleje skal fremgå af kommunens affaldsregulativ. Affaldsregulativerne kan oftest findes på kommunens hjemmeside og kan ellers findes i Miljøstyrelsens database NSTAR. Hvis kommunen ikke har taget stilling til afbrænding af naturplejeaffald mm., gælder affaldsregulativets generelle regler for bortskaffelse af affald, og afbrænding på stedet er dermed ikke tilladt.

I alle tilfælde af afbrænding gælder afbrændingsbekendtgørelsens regler om afstande og brandværnsforanstaltninger. Reglerne er fastsat for undgå farlige situationer ved utilsigtet spredning af ilden og for at sikre, at omgivelserne ikke bliver generet. Det er først og fremmest bekendtgørelsens § 3, der bl.a. siger, at brandfare forebygges og der sikres forsvarlige rednings- og slukningsmuligheder i tilfælde af brand. Efter § 4. skal afbrændingen også være under passende opsyn, indtil ild og gløder er slukket på en måde, så der ikke er fare for, at der efterfølgende opstår en brand.

Den pågældende kommune kan for et nærmere afgrænset område, i en nærmere fastsat periode eller for en nærmere fastsat afbrænding, altid forbyde eller fastsætte nærmere vilkår for afbrænding i det fri, ligesom kommunen efter § 5, stk. 2 kan tillade afvigelser fra nogle af bekendtgørelsens bestemmelser.

Afbrænding af vegetation på naturarealer og fortidsminder

Afbrænding af vegetationen på naturarealer og fortidsminder er som udgangspunkt ikke omfattet af affaldsreglerne.

Der er tale om en naturplejeaktivitet og ikke en affaldsbortskaffelse.

Afbrændinger af vegetationen på naturarealer kræver i nogle tilfælde tilladelse fra kommunens beredskabsafdeling. Det gælder efter afbrændingsbekendtgørelsen § 7, stk. 1 når der er tale om:

- Siv og rør, der står på roden i søer, åer, moser, rørskove og enge.
- Lyng, der står på roden, hede- og mosetørv samt hede- og mosejord.

Hvis kommunen ønsker at give en sådan tilladelse indenfor perioden 1. marts – 31. oktober, hvor naturen normalt er særlig sårbar, skal den først indhente en udtalelse fra Naturstyrelsen.

Der må i øvrigt ikke foretages afbrænding af et naturareal, der er beskyttet af naturbeskyttelseslovens § 3, uden en dispensation fra kommunen efter naturbeskyttelseslovens regler, da en afbrænding vil ændre arealets tilstand. I den forbindelse vil der også skulle tage stilling til afbrændingen efter habitatreglerne: Ligger området indenfor et Natura 2000-område, vil den skulle konsekvensvurderes i forhold til bevaringsstatus for de arter og naturtyper området er udpeget til beskyttelse af, og findes der de såkaldte Bilag IV-arter i området, vil afbrændingen skulle vurderes i forhold til deres yngle- og rasterområder.

Det kræver også tilladelse fra Kulturstyrelsen at afbrænde vegetationen på beskyttede fortidsminder, da det ifølge museumslovens § 29 ikke er tilladt at foretage plejeindgreb, der kan ændre beskyttede fortidsminders tilstand.

Lovregister

Love

Driftsloven: Lov om drift af landbrugsjorder, jf. lovbekendtgørelse nr. 958 af 10. juli 2017.

Landdistriktsfondsloven: Lov om Landdistriktsfonden, jf. lovbekendtgørelse nr. 766 af 19. juni 2017.

Museumsloven: Museumslov, jf. lovbekendtgørelse nr. 358 af 8. april 2014.

Naturbeskyttelsesloven: Lov om naturbeskyttelse, jf. lovbekendtgørelse nr. 934 af 27. juni 2017.

Planloven: Lov om planlægning, jf. lovbekendtgørelse nr. 287 af 16. april 2018.

Skovloven: Lov om skove, jf. lovbekendtgørelse nr. 122 af 26. januar 2017.

Bekendtgørelser

Afbrændingsbekendtgørelsen: Bekendtgørelse nr. 1339 af 10. december 2014 om brandværnsforanstaltninger ved afbrænding, brug af ild, lys, varmekilder m.v.

Affaldsbekendtgørelsen: Bekendtgørelse nr. 1309 af 18. december 2012 om affald.

Bjørneklobekendtgørelsen: Bekendtgørelse nr. 842 af 23. juni 2017 om bekæmpelse af kæmpebjørneklo.

Fortidsmindebekendtgørelsen: Bekendtgørelse nr. 1514 af 14. december 2006 om pleje af fortidsminder.

Jordressourcebekendtgørelsen: Bekendtgørelse nr. 1236 af 24. november 2017 om jordressourcens anvendelse til dyrkning og natur.

Naturplejebekendtgørelsen: Bekendtgørelse nr. 924 af 27. juni 2016 om pleje af fredede arealer og tilsyn.